

TRGOVSKI LIST

Licijska knjižnica,
Ljubljana

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradišče št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Št. telefona 552
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 90—, za pol leta D 45—, za četrto leta D 22.50, mesečno D 7.50, za inozemstvo D 120—. — Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 7. novembra 1922.

ŠTEV. 130.

Ugibanja.

Ko je Adam Smith oznanil svoj individualistični gospodarski nauk in je ustvaril gospodarski liberalizem, je s tem nehoti zgradil tudi prve temelje socialističnega pokreta, kajti kmalu za njim so že nastopili prvi teoretični glasniki modernega proletarskega razrednega boja, ki hoče na razvalinah meščanske družabne organizacije nov gospodarski svet. V znamenju teh gesel, ki so pahnili v stran fevdalizem, se vrši zdaj že vekovna tekma; ali naj vlada kapital ali naj triumfira delo. V posebno kočljiv štadij je stopila ta borba, ko je izbruhnila ruska boljševiška revolucija, ki je z enim mahom ustvarila nepremostljiv prepad med starim in novim svetom Evrope. Bili smo zadnja leta priča gigantskega dvoboja, ki sta ga bojevala na svetovni pozornici Lloyd George in Vladimir Ljening, branitelj stare Evrope, drugi demonski rušilec njenih stoletnih ustanov, ki so dvignile človeštvo na sedanjo kulturno stopinjo. — Angleški premiera je v tem boju pokazal velikanško filozofsko intuicijo in je s srečno spretnostjo preprečil, da se niso boljševiški valovi razlili preko Balkana in srednje Evrope proti zapadu in da niso zagnili evropskih narodov v brezmejno nesrečo in v obupen pogin, ki bi spominjal na liste najtemnejše zgodovinske dobe, ko so divjale vojske, kuga in lakota.

In vendar je bila nekaj časa podoba, da gre Evropa ruski usodi nasproti; kajti v Italiji se je komunizem po koncu vojske razmahnil v taki meri, da so celo ruski sovjetski bulletini imenovali Italijo za najugodnejša tla za izbruh svetovno proletarske revolucije. Po mnenju mnogih italijanskih intelektualcev je italijanska vlada nastopala napram temu gibanju preveč popustljivo in je zato sama provzročila, da se je mogel fašizem razviti v takem obsegu, da se je zdaj celo polastil vlade ter je postal il fascio reale in svetovalec krone.

Mi se pečamo s problemom fašizma v gospodarskem listu in na uvidnem mestu, ker ta pokret pomeni važno, čeprav morda samo prehodno izpremembo meščanske ideologije v sosedni Italiji. Kajti fašizem hiti preko gesel današnjega kapitalističnega sveta in proglašja nekako diktaturo meščanske družbe, v sled česar se stavlja v veliko nasprotje z modernimi meščanskimi nazori, ki stremijo za tem, da se ustvari čim složnejše sodelovanje kapitala in dela in ki zato skušajo doseči, da uvidevna socialna zakonodaja in strpna ureditev vseh panog delavskega prava utirata pot spravljivejši produkciji. Italijanska vlada, ki se je naslanjala na ta preizkušena načela, se je morala umakniti mladim impulzivnim silam, ki so imenovale njeno politiko slabost. Stari in znameniti državniki so položili orožje pred nenavadnim pokretom, ki spominja na gibanje v dobi križarskih vojsk in ki brezdomno priča o velikem domoljubju. Ako odštejemo tipične lastnosti italijanskega značaja, pozo in harlekinstvo, še vedno preostane mnogo iskrenega patriotizma, ki je pripravljen žrtvovati tu-

di življenje za dobrobit naroda. — Zdaj je sbeizalizem v Italiji zaenkrat vržen ob tla in se bo moral pokoriti ukrepom fašistovske vlade. — Imamo vtis, da stoji nova italijanska vlada na trdnih nogah, ker ji sledita armada in večina uradništva, kot tudi široki krogi inteligence. En del italijanske javnosti se je pač pogreznil v posebno hipnozo. Ali naj v tem vidimo zdrav instinkt starega in izkušnega naroda, ali pa propadanje njegove politične zrelosti, ki ima slavno preteklost, kdo more danes to skrivnost razodeti?

Vendar hočemo poskusiti, da ugibamo v bodoči usodi Italije, ki lahko pogubi tudi nas. Ko so fašisti prevzeli vlado, so prevzeli s tem vladno odgovornost, ki jih ni vezala takrat, ko so prosto nastopali proti sindikatom. In zato je njihov radikalizem izgubil zdaj mnogo ostrine, ter so fašisti postali nehoti konservativnejši. Kar so preje počenjali nemočno in pod tihim pokroviteljstvom vlade, ki je le v skrajnih primerih pošiljala vojaštvo na ulice, je danes postalo nevarno orožje, kajti sila rodi protisilo ter ni priporočljiva državniška metoda. Zato bo tudi nadaljnji potek dogodkov izgledal milejše, kot je danes podoba, ter se bodo fašisti po nekaterih stranskih skokih najbrže povrnili kmalu v stare in preizkušene kolovoze zapadne politične umetnosti, ki odklanja emfatični polet čustva in odkrije srea, ker hladno računa s komponentami narodnih sil in po njihovi pravilni ali pogrešni presoji uravnava kurz državne politike. Tragično pa bi bilo, ako pomeni zmaga fašizma agonijo starega sveta ter prihajajoči pogin vekovnih pridobitev kulture in civilizacije v zapadni Evropi, ki ji je dal njeno zunanje obeležje in vtisnil svoj pečat Adam Smith

Vojnodavčno leto 1920.

Finančna uprava je konečno tudi še bilančno leto 1920 uvrstila med vojnodavčna leta. Storila je to vzlic vsestranskim ugovorom. Bile so pač državne potrebe. Celotno vojnodavčno vprašanje se je konečno javno rešilo s členom 115 finančnega zakona za leto 1922/23 z dne 31. VII. 1922, Uradni list št. 105/324, z dne 9. X. 1922. Vendar je davčno breme za leto 1920 nekoliko lažje kot za predidajoča leta. A to velja pri fizičnih osebah le do gotove meje. Pri najvišjih dohodkih absorbira vojni davek v zvezi z dohodnino vzlic davčnim olajšavam še vedno okrog 80 do 86% dobička. Prepričani smo, da se je to zgodilo le proti volji finančne uprave. Ne moremo si misliti, da bi finančna uprava že a priori zahtevala tako ogromno obremenitev. Vsekako pa je nujno, da finančna zakonodaja pri novih davčnih zakonih vpoštevava davčno statistiko. Le na ta način se more preprečiti eventualno nenameravane preobdaje.

Davčno breme pri delniških družbah je nekoliko nižje kot pri fizičnih. Vendar ta okolnost ne pomenja dosti, ker absorbirajo že redni davki, kot so posebna pridobitina z vsemi državnimi in avtonomnimi

dokladami vred okrog 60% čistega bilančnega dobička. Za vojni davek potem itak ne ostane dosti.

Vojnodavčne olajšave za fizične in pravne osebe so sledeče (člen 115, zgoraj navedenega finančnega zak.)

1. Mirovno-povprečni donos se je početvoril. Za leta pred 1920 se je namreč odmerila podlaga za vojni davek določala tako, da se je primerjal dohodek vojnega leta z dohodkom predvojne dobe. Od difference se je odmeril šele vojni davek. Uporabljala se je posebna davčna lestvica. Za leto 1920 se pa primerja dohodek tega leta s početvorjenim dohodkom predvojne dobe. — Davčna lestvica je ostala nespremenjena.

2. Nadaljna olajšava obstoji v tem, da se določi minimalni mirovni dobiček (mirovno-povprečni donos) s 40.000 K. Slednji minimum velja za slučaje, da davčna stranka v predvojni dobi sploh ni imela dohodkov ali pa v tako nizki izmeri, da tudi štirikratni iznos ne dosega tega zneska.

3. Olajšava. Davek na vojne dobičke se v l. 1920 ne pobira od oseb, ki imajo vojni donos tega leta ne presega zneska 100.000 K. V pojasnilu naj služi, da se diferenca med dohodki mirovne dobe imenuje višji vojni donos.

4. Člen 115 leg. cit. določa nadalje, da davčni stranki ne sme ostati, ako plača vojni davek, manj nego 100.000 K čistega od davčno obveznega višjega vojnega donosa.

Z drugimi besedami: Za vojno leto 1920 se pobira vojni davek le tedaj, ako so dohodki l. 1920 višji od zneska 140.000 K in še pri teh dohodkih ne vselej, n. pr. ako je bil mirovni donos višji od 40.000 K.

Da se gorenje pojasnilo lažje razume, navajamo sledeč primer, ki veja za fizične osebe.

Predvojni dohodek znaša 6400 K. Za vojnodavčno leto 1920 se ta dohodek zviša štirikratno. Primerjalni mirovni dohodek bi znašal tedaj 25.400 K. Ker je pa mirovni dohodek nižji od 10.000 dinarjev, ga je zvišati na slednji znesek. Davčno pravni predvojni donos znaša torej, za vojno leto 1920 40.000 K. Dohodek leta 1920 znaša na pr. 140.000 K. — Diferenca med predvojnimi donosom in dohodki leta 1920 znaša tedaj ravno 100.000 K. Slednji znesek tvori teoretično odmerno podlago za vojni davek. Ker pa mora vsi stranki po plačilu vojnega davka najmanj 100.000 K čistih višjih dohodkov, odmerila vojnodavčna podlaga sama pa ne presega te svote, odmera vojnega davka sploh odpade.

Drug slučaj: Recimo, da znaša predvojni dohodek 15.000 K, dohodek l. 1920 pa 360.000 K. Početvorjeni mirovno-povprečni donos bi znašal tedaj 60.000 K, in višji vojni donos pa 300.000 K. Na slednjo odmerno podlago odpade vojni davek po 192.000 K. — Stranki ostane od višjega vojnega donosa čistega še 108.000 kron, torej nad 100.000 K. Radi tega se predpiše celi vojni davek po 192.000 K. Recimo pa, da bi odpadel na 300.000 K kak višji vojni davek n. pr. 208.000 K, tedaj se ne bi predpisal celi znesek vojnega davka po 208.000 K, ampak le 200.000 K,

ker mora ostati stranki za vojno leto 1920 najmanj 100.000 K netto od višjega vojnega donosa.

Vendar ne smemo misliti, da ostane davčnim strankam tudi faktilno vselej še 100.000 K čistega, ako plačajo vojni davek. To načelo velja le za pravne osebe, ne pa za dohodninskemu davku podvržene stranke. Slednji plačajo namreč poleg vojnega davka tudi še dohodnino, ki se pri odmeri vojnega davka — neopravičeno prav nič ne vpoštevava. — Posebna olajšava velja za nameščence. Službeni prejemki so po gorenjem členu namreč šele od 160.000 kron nadalje zavezani vojnemu davku.

Analogne določbe, katere smo zgoraj navedli za fizične osebe, veljajo analogno tudi za pravne osebe kot so delniške družbe, zadrage, družbe z omejeno zavezo itd. Odmeritvi primerov žal ne moremo navajati, ker je priredba silno komplicirana.

Zanimivo bi bilo ugotoviti v koliko znižujejo zgoraj navedene davčne olajšave davčno breme napram dosedanjim priredbenim predpisom. Dosedaj se je vpošteval mirovno-povprečni donos le v toliko, kolikor je dejansko znašal. Le tedaj, ako ga ni bilo ali je bil nižji od 10.000 K, se je zvišal na 10.000 kron. Davka prosti minimum za vojni davek je nadalje znašal n. pr. pri fizičnih osebah le 39.000 K (za vojno leto 1918 le 26.000 K, za druga vojna leta pa še celo manj.)

Vzemimo sedaj drugi slučaj zgoraj navedenih primerov. — Predvojni donos 15.000 K, dohodek leta 1919 460.000 K, čisti vojni donos 345.000 K, vojni davek 225.750 K.

Po novih določbah bi znašal vojni davek le 192.000 K. Stranka pridobi po novih določbah torej le 33.750 K. Pri dohodkih nad 300.000 kron pa znaša v večini slučajev le okrog 30.000 K, torej le toliko, za kolikor se je zvišal mirovno-povprečni donos. To velja za vse slučaje, pri katerih je bil mirovno-povprečni donos nizek. — Nekoliko višja je razlika, ako je bil mirovni donos že sam visok. Tedaj profitirajo davčne stranke trikratni znesek mirovenga donosa.

Nadaljne davčne olajšave glede davka na vojne dobičke l. 1920 so:

Davek na poslovni promet in invalidski davek je prava režijska postavka. Teh določb zgoraj omenjeni finančni zakon ne vsebuje explicite. Vendar pa izhaja naše naziranje iz besedila določbe člena 119 fin. zak. za 1922/23, ki odreja da invalidski davek ne povzroča nikakih (novih) državnih ali samoupravnih pribitkov. Slične določbe se nahajajo v zakonih o davku na poslovni promet.

Kakor smo se informirali na oficijelnih mestih, so davčne oblasti tudi dejansko dobile navodila, da se invalidski davek kakor tudi davek na poslovni promet vpoštevava pri odmeri vojnega davka za leto 1920.

Bilo je nujno potrebno, da je finančna uprava pristala na teh olajšavah. Invalidski, osobito pa prometni davek se je namreč uveljavil tako pozno, da so ga morale davčne stranke plačati iz svojega. Bilo bi silno nepravilno, ako bi sedaj finan-

na uprava odmerjala vojni davek od dohodkov, ki niso de facto eksistirali.

Drugi olajšav finančna uprava ni dovolila. Osebito pogrešamo določbo, da se pri odmeri vojnega davka vpoštevata dohodnina. Tudi davčna lestvica za vojni davek bi bila nujno potrebna reforme, ker je obremenitev do 86% dobička pač pretirano visoka. Vrh tega davčna lestvica vsled davčnih olajšav ni več elastična in progresivna.

Da so se dovolile vsaj gorenje olajšave, zahvaliti se moramo enotnemu in smotrenemu nastopu gospodarskih organizacij, predvsem tukajšnji Trgovski in obrtni zbornici. Da delo ni bilo lahko, zna le oni, kdor pozna vstrajnost finančne zakonodaje.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

XII. Naša kemično-tehnična industrija.

Predmeti izdelave te industrije so različni kemično-tehnični produkti, kakor čistila in ličila za obnovo, kolomaz, konzistentna mast, mast za čiščenje, mazilna mast, mast za parkete in podobni produkti, črnila in podobni izdelki. To je ena vrsta industrije, ki ne potrebuje velike opreme in velike masinerije, ne zahteva velikega kapitala in je vedno med prvimi, ki se osnujejo v kaki državi, kjer se začenja snovati industrija.

Mazila za čevlje izdelujejo v Beogradu družba »Hemikos« in »Vardar«; g. Mita Djorić in Comp.; Dragoljub Stojilković ter še nekatera manjša podjetja v Beogradu in v Srbiji. Tako se tudi ta posel širi v Srbiji, kljub temu, da se še vedno porablja mnogo inozemskih produktov »Hf.« tovarna kemičnih produktov z 48 delavci, prvi hrvaški Zavod za proizvodnjo lesklih lakov »hrvaška partija«, podjetje za kemične produkte ter še nekatera manjša podjetja. Za zagrebska podjetja bo treba letno okrog 5 milijonov škatlic. Razen teh obstojajo še nekatera manjša podjetja. V Osijeku se nahaja tovarna kemičnih produktov, ki izdeluje kreme za obutev in črnilo za vojaške čevlje. V Rumi je tovarna kemično-tehničnih produktov Bredl in Drug, ki izdeluje letno okrog 12 vagonov masti in črnilo za obutev. V Karlovcu so začela Brata Štajnitz z izdelavo kreme za obutev. V Sloveniji izdeluje Golob in Comp. tovarna za kemične izdelke, Ljubljana-Vič. To je največje podjetje, ker je v stanju izdelati 1000 kg krema in 2.000 kg masti ter 2.000 kg kolomaza. Ta tovarna izdeluje tudi lak in voščilo za parkete, zaposluje 34 delavcev in ima 5 uradnikov.

Kolomaz izdeluje v Srbiji g. Mika Popović v Beogradu in g. Manojlo Munk. G. Popović izdeluje letno okrog 30 vagonov kolomaza, 6 vagonov črnila in 2 vagona kreme za čevlje. V Osijeku izdeluje tovarna kemičnih proizvodov letno okrog 100 vagonov kolomaza in 5 vagonov tovarne masti.

V Zagrebu izdeluje kolomaz: »Viktorija«, Jugoslovanska tovarna kemičnih proizvodov ter Gorič, Kučin in Drugi, ki je opremljena specialno za izdelavo kolomaza. Poleg nje izdeluje kolomaz Hrvatska industrija katrana in Patrija, kakor tudi društvo Vulkan v Zagrebu. (z 60 delavci) in družba »Marta« v Zagrebu.

V Sloveniji izdeluje kolomaz Golob in Comp. Dravogradska rafinerija mineralnega olja pa izdeluje kot svojo specialiteto pivovarsko smolo, dalje kolomaz degrad ter produkte destilacije nafte, katero dobiva iz državnega vrelca Selnice v Medjimurju.

V Črvenki v Bački se nahaja tovarna kolomaza tatove masti in mašinskega olja. Kolomaza izdelava 8—10 vagonov, tatove masti 8—10 vagonov letno. Delajo trije bratje s še 3—4 delavci. V Zagrebu se nahaja tovarna črnila in kemikalij Albrehta in Kovačevića, ki izdeluje črnilo in modrilo za perilo. V Zagrebu se nahaja velika tovarna lakov, firneža in mletih barv, tovarna Mostara d. d., dalje tovarna Marta, tovarna kemičnih produktov ki

izdeluje mast, modrilo, žvepleno platno in »Korona«, ki izdeluje plavilo za perilo in hromol za barve. G. Vladimir Arko ima tovarno alkohola ter izdeluje razen alkohola konjak, kvas in pečatni vosek. Ker je lahko pričeti z izdelovanjem teh produktov se pogostoma pojavljajo novi producenti ter pogosto tudi prenehajo.

* * *

Krema se izdeluje iz terpentinovega olja, montanskega voska, rastlinskega, karnavba in japonskega voska, šelaka, stearina, cerezina in parafina škatljice ter barve kot na primer za čno kremo nigrozina itd. Terpentinske olje se izdeluje v Porečju v južni Srbiji. Pridobivajo ga kmetje, ki zarezajo borova drevesa, ki jih nazivljajo muznice, ter tako dobljeno smolo destilirajo v kotlih in izdelujejo terpentinsko olje ter kalofonij. Količine producirane terpentinskega olja so majhne ter niso v stanju, da bi krile domačo potrebo. To terpentinsko olje je po kvaliteti podobno francoskemu olju in je zelo prikladno za ličilo za čevlje.

V okolici Višegrada ima g. dr. D. Vasić dve inštalaciji za izdelavo terpentinskega olja in smole iz borovih panjev. Žalibog pa te inštalacije še niso pričele delovati; ko pa pričnejo, bodo v stanju kriti tuzemsko potrebo.

Parafin izdeluje tovarna »Danica« v Bos. Brodu pri predejavni romunske nafte, vendar ga ne izdeluje zadostne množine za kritje domače potrebe na parafinu in parafinovih svečah. Škatljice izdeluje strojna tovarna Lajovic v Ljubljani. Montanski vosek, karnavba in japonski vosek, šelak in cerezin se ne izdelujejo v tuzemstvu. V smoli iz borovega semena se je našel surogat za šelak. Montanski vosek se producira, kakor se vidi iz ene specialne vrste rujavega premoga. Rastlinski voski so ekzotičnega izvora in se bodo vedno uvažali. Barve za kremo za čevlje se še ne bodo kmalu izdelovale pri nas. Vse te surovine, ki se sedaj ne izdelujejo v zadostni množini, je treba carinirati z malo carino, ki pa mora biti vedno tako velika, da omogočuje tudi njihovo izdelavo in predelavo v tuzemstvu.

Za črnilo za vojaško obutev se uporablja melasa, spodium, žveplena kislina in lesene škatljice. Razen škatljic se vse ostalo izdeluje v tuzemstvu. Za škatljice bi bilo treba pripeljati mojstre iz Češke v kako vas v Slovenijo ali bosansko krajino, kjer bi se dala vpeljati izdelava škatljic pri nas. Kolomaz se izdeluje iz nafte in destilatov z apnom, kalofonijem in samosija. Proizvode nafte izdeluje »Danica« v Bos. Brodu, kalofonij izdeluje Dr. Vaso Vasić v Višegradu, tako, da tudi ta industrija producira iz domačih surovin. Konsistentna mast se izdeluje iz mineralnega olja kakor iz kazainskega in parafinskega olja, repičnega olja, ricinusovega olja in alenija ter gašenega apna.

Kot novi kemično-tehnični produkti, katerih izdelavo bi bilo treba pri nas vpeljati bi bile čistilne masti in pomade za čiščenje, mila za glajanje, masti za peči, izdelki za čiščenje medenine in kovin, materije za plastična dela, vrtno olje, črnilo za obutev, mast za knopce itd. Produkcija kemično-tehničnih proizvodov predstavlja sama zase lepo industrijo, začetek kemične komplicirane industrije in za služi radi tega posebno pozornost. Iz te industrije so se s časom razvile tudi druge industrije v tujih državah. Da bi se to zgodilo tudi pri nas bo treba izšolati čim preje in čim več kemikov in kemikantov. Za te zadnje je treba pri obstoječih tehničnih srednjih šolah odpreti triletno kemične tečaje, da bi se izšolali bodoči poslovodci delavnic in tovarov za kemično-tehnične produkte. Razen tega je treba prirediti še posebne tečaje v obrtnoindustrijskem muzeju o izdelavi raznih kemično-tehničnih produktov, da bi se izdelava teh predmetov čim bolj popularizirala. Razen tega je treba sestaviti in izdati priročno knjigo z opisom dela in receptiranja različnih kemično-tehničnih preparatov. Poleg vsega tega je treba izdelke tudi carinsko zaščititi, kakor se je to storilo s srbsko carinsko tarifo. In to zaščito je treba omogočiti

tudi novim predmetom, ki se pri nas začnejo izdelovati na ta način, da se drži carine za surovine, ki jih taka industrija predeluje v gotovi distanci napram carinam na gotove izdelke iz njih.

Konvencija z Italijo.

V ospredju dogodkov svetovne politike, stoji se vedno prevrat v Italiji. Z nestrpnostjo pričakujemo, osobito mi jugoslovani smeri, katere bo vzel g. Mussolini v zunanji politiki, kajti ne sme se zabiti dejstva, da ima fašizem v svojem programu nepriznanje rapalske pogodbe, ne smemo zabiti, da je današnji ministriški predsednik Mussolini še nedavno v Neapolju pred 40.000 ljudi broječo množico naglašal, da so fašisti zahtevali odgoditev evakuacije tretje cone in da hočejo ohraniti vse ono ozemlje, katero imajo sedaj še zasedeno, in slednjič ne bomo nikdar zabili onih žalostnih fašistovskih izbruhov, ki so jih vedno in vedno deležni naši bratje v Julijski Benečiji, in ki so vedno naperjeni samo proti Jugoslaviji. Zato bomo sledili z velikim skepticizmom vsem izjavam, ki jih prinašajo razne agencije o baje izraženi želji Mussolinijevi za iskren sporazum z Jugoslavijo. Po poročilu pariške »Havas« ki je dospelo iz Milana, je g. Mussolini izrečno izjavil, da želi, da se čimprej sestane z našim zunanjim ministrom dr. Ninčičem v svrhu ureditve kolikortoliko še spornih vprašanj in da se doseže popoln sporazum med obema državama. Ni pa do sedaj še znano, da bi g. Mussolini napravil niti najmanjšega koraka, da uresniči to svojo željo, nasprotno nasilne mere napram avtonomnim oblastim v slovenskih krajih Italije, dokazujejo v dovolj jasni luči, da goji novi režim vse več nego simpatije do vsega, kar je jugoslovanskega.

Samoočebni je umevno, da so tudi v italijanskem časopisju razmotrivanja o odnosih med Italijo in Jugoslavijo v ospredju. Te dni so začeli tam objavljati konvencije, ki so se sklenile med Jugoslavijo in Italijo v svrhu izvršitve rapalske pogodbe in ki tvorijo sedaj predmet najživejših diskusij. V naslednjem prinašamo dobesedni prevod glavne konvencije:

Njegovo Veličanstvo kralj Italije in Njegovo Veličanstvo kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev, vzemši v obzir težkoče, katere je treba premagati in probleme, ki se imajo rešiti, da bi se doseglo definitivno izvršitev pogojev sklenjenih v Rapallu 12. novembra 1920, pod uplivom istih čustev, s katerimi je bil sklenjen dogovor v Rapallu t. j. z željo, da se med tema dvema državama uvede iskren režim in pristrani odnosi za skupen blagor obeh narodov, sta rešila, da skleneta v to svrhu pogodbo in sta imenovala svoje pooblaščenca:

Njegovo Veličanstvo kralj Italije:

Njegovo Veličanstvo kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev:

ki so, po izmenjavi polnomočij, ki so se našla v dobri in veljavni obliki, sklenili sledeče:

I.

Zader.

Italijanska vlada da kompetentnim oblastim potrebne navedbe za evakuacijo tretje cone okupiranega ozemlja in za predajo odnosnega teritorija oblastvom Srbov, Hrvatov in Slovencev v roku 12 dni po podpisu te pogodbe.

Vlada kraljevine Italije in vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev podpišeta v interesu odnosajev med teritorijem mesta Zadra in obmejnimi teritorijem konvencijo, sestavljeno na bazi doli navedenih principov in ki mora stopiti v veljavo istočasno, ko se izvrši evakuacija:

Obmejna trgovina in carinske olajšave.

Italijanska vlada izjavlja, da je teritorij Zadra izven carinskega teritorija kraljevine Italije in soglasno temu ne sme vse blago, ki prihaja

iz kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev uvoziti v ta teritorij svobodno in prosto od katerihkoli davščin.

Za trgovino med teritorijem Zadra in obmejnimi teritorijem kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev so se sprejele recipročne olajšave, običajne za ureditev obmejne trgovine sosednih držav.

Pravice in druge izvozne takse, prepovedi ali druge omejitve, ki bi se mogle uporabiti napram izvozu imenovane kraljevine v obče, se ne bodo smele razširiti na teritorij Zadra za izvoz proizvodov navedenih v spisku priloženem tej pogodbi, v toliko v kolikor prihajajo in so izvor iz cone teritorija kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, koja cona se ima določiti s pogodbo.

Razen tega se bo prepustilo proizvode, ki prihajajo iz teritorija Zadra in so tamkajšnjega izvora, ter so navedeni v drugi listi priloženi tej pogodbi, pri vходу v omenjeno cono v obmejnem prometu prosto carine in drugih taks v letni količini, ki odgovarja potrebam obmejne cone.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev se angažira, da ne bo podvzela nobenih izjemnih mer proti izvozu življenjskih potrebščin vseh vrst iz kraljevine na teritorij Zadra.

II.

Reka.

Čim se izdajo navedbe za evakuacijo Sušaka, katera se ima izvršiti tekom petih dni od podpisa te pogodbe, bo mešana komisija, obstoječa iz treh italijanov, treh jugoslovancev, podpirana od strokovnjakov pristopila: a) k nadziranju operacij evakuacije Sušaka; b) k določitvi mej med kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in svobodne države Reke, soglasno dispozicijam, določenim v Rapallu 12. novembra 1920; c) k otvoritvi trgovine z Reko; d) k tehnični in administrativni organizaciji pristaniške službe; e) k organizaciji funkcioniranja države Reke na podlagi čl. 4 dogovora v Rapallu.

Komisija mora izvršiti svoje posle v roku enega meseca, počenši od prvega sestanka. Ta rok se bo lahko podaljšal z vzajemnim sporazumom. Za primer raznoglasij smatra obe Visoki Pogodbeni Stranki zaprositi na prijateljski način arbitražo v smislu čl. 5 rapalskega dogovora.

Istotako bo morala komisija izdelati tudi predloge obmejne trgovine v korist Kastva, in to na principih sprejetih za Zader.

Komisija se bo sestala v Opatiji neposredno po podpisu te pogodbe.

III.

Splošne pogodbe.

V roku, ko da italijanska vlada kompetentnim oblastim potrebne navedbe za evakuacijo tretje cone okupacije po dispozicijah točke 1. predstoječe pogodbe, bosta vlada kraljevine Italije in vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev podpisali sledeče konvencije, ki morajo stopiti v veljavo tekom 12 dni, počenši z dnem pogodbe:

1. Pokrajinski kreditni zavod; 2. Cenitev premične in nepremične pokrajinske lastnine v Dalmaciji; 3. Sistemizacija nasledstvenih interesov pokrajini, distriktov občin in drugih lokalnih, javnih moralnih teles; 4. Razdelitev pokrajinskih in občinskih imetij; 5. Razdelitev arhivov Dalmacije; 6. Sistemizacija bank; 7. Zavodi za socialno zavarovanje; 8. Komunikacije. Imenovanje komisije, sestavljene od strokovnjakov obeh držav, katera je dolžna pospeševati razvoj prometnih zvez na kopnem in na morju; 9. Nacionalizacija trgovskih družb in tvrdk; 10. Fideikomisi; 11. Uporaba davčnih zakonov, da se izogne dvakratnemu obdavčenju; 12. Ribolov. Aranžma o vršenju ribarenja s strani podanikov ene in druge države v vodah, ki se v tem pogledu smatrajo za skupne; 13. Dopolnilna določila v pogledu konvencije o narodnosti; 14. Preliminirane in prehodne dispozicije o opravljanju profesij, obrtov in trgovine do zaključitve trgovinskega dogovora; 15. Dopolnilne navedbe o administrativnih

naredbah in o proceduri. 16. Dispozicije o izjednačenju diplomov v usposobljenju za poduk. 17. Dispozicije o lastninski pravici. 18. Dispozicije glede volilne pravice v upravne svete in glede volilne pravice v upravne svete in glede eksploatacije kreditov; 19. Rekvizicije; 20. Sekvestri; 21. Konvencije proti tihotapstvu.

IV.

Ekonomski in kulturni dogovori.

Vladi dveh Visokih Pogodbenih strank bosta brez odloga pristopile k definitivni sklenitvi in ratifikaciji že sklenjenih gospodarskih pogodb in bosta začeli pregovore o sklenitvi drugih konvencij na osnovi členov 6 in 8 dogovora v Rapallu.

Napravljeno v Rimu v dveh izvodih. 1922. —

Iz pravosodne prakse.

(Konec.)

Neopravičeno se tožitelj sklicuje na to, da bi morala toženka dati naknadni rok le prvotnemu kupcu I. S., in sicer to tem manj, ker je tožitelj s pismeno izjavo 28. II. 1921 zavezal se toženi družbi vrniti kupnino 25.000 K, če bi agrarna oblast prepovedala sekanje.

Ravno tako neopravičeno ugovarja tožitelj, da tožena družba ne more izvajati nikakih pravic iz pogodbe z dne 22. II. 1921, ker takrat še ni bila vpisana v trgovski register, temveč se je to zgodilo šele 11. III. 1922.

Po § 2 zakona z dne 6. III. 1906 št. 58 d. z. družba z omejeno zavezo, kakoršna je ravno tožena družba, pred vpisom v trgovski register kot taka res ne obstoji, vendar pa že jamčijo osebno in nerazdelno oni, ki so že pred vpisom delovali imenom družbe. Prej za snujočo se družbo sklenjene pogodbe torej niso izključene.

O priliki cesije dne 28. II. 1921 je pa tožena družba, ustanovljena s pogodbo z dne 8. XII. 1920, dejansko že obstojala, dasi še ne pravno vsled pozneje šele izvršenega vpisa v trgovski register. Tej dejansko obstoječi družbi je pa tožitelj s cesijo z dne 22. II. 1921 odstopil svoje pravice iz kupne pogodbe. To je tudi vedel, kajti v cesiji je izrecno imenovana družba in je tudi pozneje tožitelj v zadevi dopisoval le s toženo družbo. Ta je pa tudi pozneje še s tožiteljem sklenjeno pogodbo odobrila. Cesija z dne 22. II. 1921 je vsled tega s poznejšim vpisom tožene tvrdke v trgovski register bila tudi za njo pravno veljavna.

Iz teh razlogov priznalo je sodišče pravni obstoj od tožene družbe compensando ugovarjane profiterjatve in ker je s tožnikova vtoževana terjatev poravnana razven čisto neznatnega zneska, priznalo je sodišče tožitelju le še ta neznatni preostanek.

Časopisne priloge v službi trgovske oglasitve.

(K. P.)

Časopisne priloge tvorijo v poštnem pristojbeniku posebno postavko in uživajo izjemne tarife ugodnosti. Ta vrsta pošiljk, ki je uvedena pri vseh poštnih upravah modernega ustrojstva, je sicer tudi pri nas predvidena, pa le redko kedaj se je običajstvo poslužuje.

In ravno trgovstvu ter obrtništvu bi služile časopisne priloge danes kot razmeroma najcenejše reklamno sredstvo, ki pa najbrž pri nas še ni tako v obče znano, da bi se ga stranke pogostoma posluževale.

V naslednjem hočemo o tej zadevi podati potrebna pojasnila v uvaževanje.

Kot časopisne priloge smatra pošta take tiskovine, ki so pridjane posameznim časopisnim izvodom, in ne tvorijo bistveni del tega časopisa n. pr. trgovske okrožnice, cenike, ponudbe, oglase itd., odgovarjati pa morajo predpisom za tiskovine v smi-

slu poštnega pravilnika ter imeti za eno izdajo enako obliko in vsebino.

Stranka izroči primerno število teh tiskovin časopisnemu podjetju z zahtevo, da se priloži gotovemu delu oziroma celi izdaji časopisa po eden istis.

Upravništvo računa po posebni tarifi za prilaganje, prištevši posebno poštno pristojbino, ki je določena za vsako stotino komadov do 30 g posamezne teže na 2 Din.

Pri predaji na pošti se plača ta pristojbina na poseben oglas v gotovini.

Stranka n. pr. lahko zahteva, da se njena okrožnica priloži časopisnim iztisom za gotove kraje, ali gotove sloje naročnikov, kakor to pač veleva predmetna zadeva.

Časopisne priloge niso podvržene reklamni taksi, vsaj dotična naredba se ne da razširiti na to skupino pošt-nih pošiljk.

Ker se priloge po obliki in obsegu očividno razločujejo od časopisa, ne morejo ostati neopažene, nasprotno bodo uspešneje učinkovale, kakor navadni oglasi inseratnega dela, ker si interesente take priloge večinoma hranijo za morebitno slučajno potrebo.

Trgovcu, ki priporoča potom cenika ali okrožnice svoje blago in priloži to tiskovino kakemu časopisu, si prihrani: Zbiranje naslovov, celo opremo za poštno-primerno odpravo, in s tem precej časa in truda.

Doseže se večja sigurnost v dostavi, ker naravno pošta posvetuje časopisom nekaj več pažnje kakor navadnim tiskovinam; gmotni uspeh glede stroškov pa razviden iz sledečega primera:

Okrožnica do posamezne teže kot časopisna priloga v 1000 izvodih stane glasom pristojbenika: 20 dinarjev. kot tiskovina posamezno naslovljena pride ista količina na 200 dinarjev. Razlika 180 dinarjev je še priračunati odškodnino, ki jo zahteva časopisno podjetje za prilaganje, kar pa prihranjenih stroškov za ovitke itd. gotovo ne presega.

Vsaki časopisni izdaji se lahko priloži po več tiskovin, za katere se po gornjem ključu pristojbine posebej računajo.

Pristojbinske ugodnosti uživajo časopisne priloge samo v tuzemskem prometu. Ker se odprava časopisov v inozemstvo vrši na podlagi posamezne teže po navadni tiskovinski pristojbini, slučajne priloge le v toliko pridejo tarifarno v poštev, da teža posamezne pošiljke pod eno pasico pristojbinsko stopnjo ne presega.

Marsikateremu podjetniku bi bilo priporočati se posluževati opisanega reklamnega sredstva, ki je osobito iz navedenih razlogov v Nemčiji jako razširjeno ter učinkuje po splošnem mnenju precej ugodno.

Usnjeni papir

„KORESKIN“

(nadomestek za voščen papir.

THE REX CO., LJUBLJANA.

Izvoz in uvoz.

Naš izvoz tekom meseca avgusta.

Glavni eksportni predmeti v tem in v prejšnjem letu (številk v oklepajih se nanašajo na izvoz v preteklem letu) tekom meseca avgusta so bili: žito kg 716.214 (1.938.214), kuruza kg 2.045.725 (6.233.582), moka kg 951.045 (306.886), fižol kg 628.525 (961.411), vino 460.340 (304.991), konjev kg 216.640 (5.860.470), svinj kilogr. 1.545.050, (3.260.240), živina kg 777.397 (418.378), jajc kg 744.397 (757.700), stavljen les kg 63.392.351 (24.067.994), cement kg 16.612.500 (788.389). Vse drugo je znašalo skupno 85.794.983 (39.238.539). Celokupen izvoz je znašal tedaj tekom meseca avgusta kilogr. 179.874.015 kg (84.764.849). Po vrednosti v dinarjih so znašale posamezne postavke: žito 3.176.995 (3.426.860), kuruza 6.750.984 (9.322.730), moka 5.705.820 (942.952), fižol 1.982.950 (1.538.415), vino 1.480.739 (651.434), konji 6.708.186 (3.622.825), živina 38.591.975 (35.469.800), svinje 344.333 (35.007.813), meso in mesni izdelki

11.908.551 (3.985.840). Jajca 14.143.561 (7.959.835), stavljen les 49.908.298 (12.780.896), cement 5.937.200 (213.154). Vse drugo skup 94.631.999, (31.909.500). Celokupno 275.270.283 (151.332.064). Kakor razvidno je bil izvoz v tem letu mnogo večji nego v prejšnjem letu, tako glede vrednosti, kakor tudi glede količine izvoženega blaga. Porast izvoza z ozirom na težino znaša 124.10 od sto, porast z ozirom na vrednost 81.90 od sto. Porast po težini je za relacijo porasta izvoza merodajna, ker je tečaj dinarja v vrednosti padel. Izvoz žitaric je v tem letu padel, kar je povzročila prohibitivna carina, ki se je uvedla v tem mesecu. Neglede na to pa je bil izvoz moka v tem letu nekaj večji nego v prejšnjem letu.

Prost uvoz voska. Iz Beograda poročajo, da je baje finančno ministrstvo dovolilo uvoz voska v našo državo brez carine, ali pod pogojem, da se ta vosek pri nas predela.

Interesenti za izvoz iz naše države. Glasom poročila našega konzulata v Celovcu se je združila v Celovcu neka grupa trgovcev, ki se zanima za izvoz živil iz naše države, kakor za mast, slanino, suho meso, smetano, slive, pekmež, prepečenec, dalje za slivovko itd. v velikih množinah. Za pojasnila se naše tvrdke lahko obračajo neposredno na naš konzulat v Celovcu.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Padanje cen železa v Čehoslovski. Izvrševalni odbor zveze češkoslovaških tovarn železa je sklenil znižati cene železa v precej veliki izmeri tako na primer železu v palicah za 30 odstotkov. To je že tretje znižanje v zadnjih treh mesecih.

Nemčija bo povišala cene železu. Vsled podraženja premoga na Nemškem bo nemška železna industrija povišala cene železu. Računajo, da bo znašala povišica preko 15.000 mark pri toni. Na ta način bo znašala nabavna cena za tono paličastega železa najmanj 115.000 mark.

Industrija.

Težkoče naših tvornic sladkorja. Osješka tvornica sladkorja je morala ustaviti izdelavo sirovega sladkorja, ker je zaradi trajnega deževja dovoz pese nemogoč.

Topilnica svinca in srebra v Litiji. Ministrstvo za trgovino in industrijo je dovolilo Slavenski banki v Zagrebu, da ustanovi delniško družbo z imenom »Topilnica svinca in srebra ter kemična industrija d. d.« s sedežem v Litiji. Družba se ustanavlja zaradi prevzema obstoječe topilnice svinca in srebra v Litiji z vsemi industrijskimi in pomožnimi napravami. Nadalje namerava družba izdelovati in predelovati kemijske proizvode vseh vrst. Osnovna delniška glavica znaša 4 milijone kron ter je razdeljena na 10.000 delnic po 400 kron.

Solun in češka industrija. Kakor piše »Venkov« o priliki jugoslovansko-češkoslovaških pogovorov, vzbujajo dosedaj doseženi uspehi nade, da se odpre češkoslovaški industriji nova prometna pot preko Soluna, kjer ima Jugoslavija prosto luko. Za ta primer bi stopil Trst za Češkoslovaško v ozadje. To vprašanje pa ne more ostati brez vpliva na politični položaj Evrope, zlasti kar se tiče Anglije napram nasledstvenim državam.

Tovarne za filme v Avstriji se nahajajo pred popolnim polomom. Dosedaj je moralo že več tovarn ustaviti obrat in likvidirati.

Denarstvo.

Reguliranje kupovanja čekov. Finančno ministrstvo je izdalo odredbo, s katero je urejeno kupovanje čekov po privatnikih. Po tej odredbi mora imeti prosilec, predno sploh zaprosi za dovoljenje nakupa čeka, vidirane potne listine.

Nova ruska valuta. S 1. oktobrom t. l. so izgubili vsako vrednost bankovci ruskega carskega režima in provizorične vlade, serije in zadolžnice državne blagajne, kuponi procentnih artij, posojilo svobode, bankovci 17. I. 1918, papirnati denar od I. 1919 — 1921 in sicer od 1 do 25.000 rubljev in zadolžnice po 5.000 rubljev iz I. 1922. — Od

1. oktobra t. l. imajo veljavnost: papirni denar iz I. 1922, razun bankovcev po 5.000 rubljev, zadolžnice iz leta 1921 v vrednosti po 1.5 in 10 milijonov rubljev, zadolžnice iz I. 1922 v vrednosti 10.000 novih rubljev, to je 100.000 starih, papirni denar po 50.000 in 100.000 rubljev izdaje iz I. 1921. — Pred kratkim časom so se v Rusiji sestali na konferenci zastopniki valutnih borz, kooperativnih bank, državnih trustov ter privatne trgovine in industrije. Zedinili so se v tem, da se more sedanji ekonomski položaj popraviti samo na ta način, da se uvede nova čvrsta valuta, katero bo Evropa priznala. Papirnati denar je izgubil vsako kupno moč.

Ukinjenje odborov za devize in valute. Odbor za devize in valute pri podružnici Narodne banke v Ljubljani je prejel na predstavko objavljeno v našem časopisu glede ukinitve odborov radi zlorab, od pomočnika finančnega ministra g. Dušana Plavšiča tole brzojavno obvestilo: »To ministrstvo ni dobilo nobenih konkretnih pritožb zoper poslovanje poedinih odborov in tudi ni sklenjen zakon o razpustu teh odborov. Vprašanje bodoče ureditve odborov se bo rešilo z novim pravilnikom, o katerem se bo pred izdajo razpravljalo z pridobitvenimi krogi.«

Nakup deviz in prevozni stroški. Iz »Službenih Novin« št. 243 z dne 31. okt. 1922. Finančni minister je izdal sledeče naredbo: Pooblaščen denarni zavod, kateri vrše osiguranje valute za izvoz blaga, lahko izvoznikarjem preskrbe, brez odobrenja kontrolnega odbora potrebno jim devizo za plačanje raznih prevoznih stroškov za izvoženo robu s tem, da izvoznik da pooblaščenemu zavodu obvezo ter da bo pri doličenem zavodu, kateri mu je prepustil devizo za plačanje voznine dokazal, da je prepuščeno mu devizo faktično porabil za voznino. V to svrhu nakupljene devize se smejo izključno porabiti za vozne stroške. — Iz pisarne Generalnega Inšpektorata I Br. 22304 od 25. okt. 1922 v Beogradu.

Emisija novih kolekov. S 1. januarjem pridejo v promet novi koleki od 5, 20, 50 par in od 1, 2, 3, 5, 10, 20, 50, 100, 250, 500 in 1000 Din.

Ponovno povišanje emisije novčanic v Nemčiji. Nemška državna banka je, kakor kaže pregled banke z dne 23. p. m. v emisiji novih novčanic nadaljevala v tretjem tednu meseca oktobra z isto hitrostjo kakor prejšnje tedne; izdaja bankovcev je narasla za 35.5 na 410 milijard mark.

Carina.

Carinski dohodka pri glavnih carinarnicah so znašali v drugi dekadi oktobra 1922, 41.743.656 Din. Skupna vsota od 1. januarja do dne 21. oktobra 1922 znaša 334.737.075 Din.

Za revizijo naših carin. Državni predstojnik za finance dr. Svetislav Popović je s sodelovanjem strokovnih referentov ministrstva za poljedelstvo in generalne direkcije carin imel dne 4. t. m. konferenco s producenti, trgovci in industrijalci svinjine glede izvozne carine za svinje in proizvode od svinjine. Gospodarski interesenti so izjavili svoje mnenje, da bi bilo v interesu povzdige proizvajanja treba prepovedati izvoz suhih svinj, omogočiti pa s primerno carino izvoz svinjskih polizdelkov in izdelkov na ta način, da bi se svinjsko meso oprostilo carine, ali pa da bi se vsaj znatno znižala carina. Carina za žive svinje, ki so težje kot suhe svinje, naj bi se določila tako, da bi se z omogočenjem izvoza živih svinj interes producentov ne žrtvuje pravičnemu zaslužku industrijalcev. Razen izdelovalcev salam, ki so se izjavili za to, da se obdrži sedanji carinski režim, so se ostali izjavili za revizijo sedanjih carinskih postavk.

Izpmembe v izvozni carini. V kratkem bo predložil poljedelski minister v pretres izpmembe carinske tarife. Gospodarsko-finančni komite ministrov se bo takoj posvetoval o teh izpmembah.

Italijanske carinske olajšave za Reko. Italijanska vlada je odpravila carino na vse blago, k prihaja iz Reke. Za izvedbo te odredbe je osnovana na Reki posebna carinska agentura.

Takse

Popis cigaretnega papirja. Uprava državnih monopolov je odredila popis

vseh zalog cigaretnega papirja, ki se nahajajo v državi, pa jih ni izdala uprava državnih monopolov. Na vsako knjižico se bo prilepila banderola za 50 para kot znamenje plačane monopolne takse. Pri komur se bo v roku 15 dni po dnevu popisa našel cigaretni papir brez take banderole, se ga bo zasledovalo radi tihotapstva.

Tovarna vžigalnice »Drava« v Osijeku je plačala za mesec okt. 12.170.200 K (od začetka leta dalje skupaj 113.509.000 kron) monopolne takse.

Promet.

Brzovlak Celovec—Jesenice—Trst se s 6 t. m. ukine. Brzovlak München—Jesenice—Trst in obratno ostane kot doslej.

Prometne spremembe. Sprejemanje in odprema vsakovrstne sporovozne robe v vozovnih nakladah na postajo Osijek je pričniti od danes 3. nov. t. l. do 9. nov. t. l. ukinjeno. Medpotne in že sprejete pošiljke naj iztečejo.

S takojšnjo veljavnostjo se dovoli sprejemati in odpošiljati necarinsko sveže sadje v komadnih in vozovnih nakladah za vse naše postaje za Zagreb, d. k. loko, Zagreb, d. k. trs., in za Siskak tranzit. Pošiljke svežega sadja se morajo neovirano odpremljati.

Pomorski promet med Jugoslavijo in Trstom tekom meseca avgusta t. l. Iz poročila trgovske in obrtniške zbornice, ki navaja celokupni promet tržaške luke, ki se nanašajo na pomorski promet med Jugoslavijo in Trstom tekom meseca avgusta t. l.: V Trst je priplulo iz Jugoslavije tekom meseca avgusta pod italijansko zastavo 9 parnikov s 3371 tonami neto-tovora ter 13 jadrenic s 11.896 ton. neto-tovora; vsega skupaj je tedaj priplulo tekom meseca avgusta iz Jugoslavije v Trst pod italijansko zastavo 15 parnikov in 13 jadrenic. Poleg tega je priplulo pod jugoslovansko zastavo iz Jugoslavije 13 parnikov z 4845 tonami neto-tovora, 1 prazen parnik s 554 tonami ter 2 jadrenic s 61 tonami neto-tovora; skupaj je tedaj priplulo iz Jugoslavije v Trst pod italijansko zastavo 13 parnikov s 669 tonami neto-tovora, 17 jadrenic s 653 tonami neto-tovora in 1 prazna jadrenica s 39 tonami, skupno tedaj 13 parnikov in 18 jadrenic. Pod jugoslovansko zastavo je odplulo iz Trsta v Jugoslavijo 14 parnikov s 5039 tonami neto-tovora, troje praznih parnikov z 4834 tonami, 4 jadrenic s 124 tonami neto-tovora in 4 praznih jadrenic s 180 tonami, skupno je teda odplulo tekom meseca avgusta t. l. iz Trsta v Jugoslavijo pod jugoslovansko zastavo 17 parnikov in 8 jadrenic. Celokupno je tedaj tekom meseca avgusta t. l. priplulo iz Jugoslavije v Trst 29 parnikov in 15 jadrenic s 12.613 tonami, odplulo pa je iz Trsta v Jugoslavijo 30 parnikov in 26 jadrenic s 17.838 tonami; celokupni promet je tedaj znašal 30.451 ton, ki

so se prevažale na 59 parnikih in 41 jadrenicah.

Razen predmetnih podatkov, ki se nanašajo na promet med Jugoslavijo in Trstom, so tudi zanimivi podatki glede ladij, ki so plule pod jugoslovansko zastavo, ne da bi služile prometu med Jugoslavijo in Trstom, ampak med Trstom in drugimi državami. Statistika navaja, da je priplulo tekom meseca avgusta t. l. pod jugoslovansko zastavo: iz Anglije 2 parnika s 4408 tonami, iz Grškega 1 jadrenica s 112 tonami, iz Tunika 1 parnik z 1445 tonami, iz Julijske Bekečije 1 parnik s 426 tonami; vsega tedaj 4 parniki in 1 jadrenica, ki so skupno vsebovali 6391 ton. — Odplul je tekom istega časa pod jugoslovansko zastavo 1 parnik s 554 tonami v Alžirijo. K temu je seveda še prišteti one ladje, ki so plule pod jugoslovansko zastavo samo med Jugoslavijo in Trstom, ki smo jih že navedli zgoraj, tako, da je vsega skupaj priplulo v Trst pod jugoslovansko zastavo 18 parnikov s 11.673 tonami ter 3 jadrenice s 173 tonami, vsega tedaj 21 ladij s 11.851 tonami. Odplulo pa je iz Trsta tekom istega časa pod jugoslovansko zastavo vsega skupaj 18 parnikov s 10.427 tonami in 8 jadrenic s 304 tonami, to je 26 parnikov s 10.731 tonami.

Nov postopek pri naročanju železniških vozov. Inspektorat državnih železnic v Ljubljani je priobčil Trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani za postopanje pri naročanju železniških vagonov nove predpise, katere je izdalo ministrstvo saobračaja in ki določajo: 1. Vozovna naročila mora sprejemati — razun na postajah Ljubljana drž. kol. in Jesenice — postajni načelnik ozir. vodja v njegovi odsotnosti službujoči prometnik. — V Ljubljani drž. kol. jih sprejema skladiščni uradnik, na Jesenicah vozovni zapisovalec. 2. Vozovna naročila vpišejo naročujoče stranke lastnoročno v vozovno naročilnico ter se podpisujejo v rubriki določeni za podpis. Ako naročnik ne biva v bližini postaje, sme naročiti vozove tudi pismeno; v tem slučaju postaja sama vpiše naročilo v vozovno naročilnico. Razume se, da mora naročnik v dopisu navesti vse podrobnosti: kakovost in težo blaga, dimenzije, namembno postajo, upotenje itd. 3. Naročnik mora obenem z upisom naročila založiti na postaji za vsak naročen voz svojo po 200 Din kot garancijo, da se bo naročeni voz tudi resnično in v predpisanem roku naložil. Ta garancija pa nikakor ne veže železnice,

da bi morala dati stranki kako odškodnino, ako ne more vsled pomanjkanja vozov ali iz drugih vzrokov dostaviti naročenih vozov. V tem slučaju more zahtevati stranka povračilo garancije event. voz naknadno naročiti ali pa pustiti garancijo in čakati na možnost dostavitve. Ako stranka naroči vozove pismeno, mora obenem (event. po pošti) doposlati garancijski znesek. 4. Naročnik, ki dostavljenih vozov ne naloži ozir. že naloženih voz ne preda železnici v predpisanem roku, izgubi vplačano garancijo ter se njemu dodeljeni vozovi dodelijo prvenemu na vrsto prihajajočemu drugemu naročniku. 5. Postaja sme sprejemati naročila samo za prihodnjih 24 ur i. s. skupno največ ono število, katere je možno na dotični postaji ali na industrijskem tiru v 1 dnevu naložiti. 6. Ako se postajaj nakaže manjše število vozov kot je naročenih, mora vozove razdeliti sorazmerno na čim večje število naročnikov. Izvzete so nujne in državne pošiljke ter živad in pokvarljivo blago. 7. Vozove sme naročevati samo odpošiljatelj, t. j. ona stranka ki je na tovrnem listu podpisana kot pošiljatelj. Postaja ne sme dopustiti, da naloži voz stranka, ki ga ni naročila, stranke tedaj ne smejo odstopati jedna drugi vozov. Za položeno garancijo prejme stranka potrdilo; postaja ji sme po predaji vozovnega naklada vrniti garancijo le proti vrnitvi tega potrdila. — Da se odpravijo vsaka nesoglasja je želeti, da bi tudi one stranke, kojih bivališče je od nakladalne postaje oddaljeno, vpisovale naročila v vozovno naročilnico osebno.

Iz naših organizacij.

Trgovski gremij v Ribnici je Zvezi gremijev v Ljubljani sporočal, da se je z poukom obrtne nadaljevalne šole v Ribnici prekinilo in ker je trgovskih in rokodelskih vajencev nad 30, prosi gremij, da bi se v zadevi pri oddelku ministrstva trgovine in industrije v Ljubljani potrebno izposlovalo, da bi se z poukom te šole za leto 1922/23 kakor po navadi čim prej pričelo. Ministrstvo trgovine in industrije oddelek v Ljubljani je na šolski odbor obrtno nadaljevalne šole v Ribnici sporočalo, da v smislu odloka ministrstva financ gen. direktorja drž. računovodstva D. R. br. 119.000 se ostanki iz računskega leta 1921/22 ne morejo likvidirati iz tekočega kredita, ampak se je moralo pristi za dovoljenje za naknadni kredit pri istem ministrstvu. Dotično poročilo se je že predložilo. Po otvoritvi dotič-

nega kredita se bodo zaostanki takoj poravnali. Dotlej naj se počaka z rač. zaključkom.

Razno.

Penzijski zavod za privatne nastavnice. Kakor čujemo, je stavil penzijski zavod za privatne nastavnice vladni predlog, da se zvišajo prispevki za varovancev, kar za 100 %. Odločilne faktorje, posebno pa trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani opozarjamo, na to nameno ter pozivljamo vse merodajne faktorje, da ta predlog ne postane zakon predno se ne zaslišijo vsi merodajni krogi, predvsem trgovska in obrtniška zbornica.

Spalni vozovi. Pisarna WAGONS-LITS, Ljubljana, Dunajska cesta 31, tel. št. 106 nam javlja, da se je zopet vpejla direktni spalni voz Ljubljana—Beograd pri brzovlaku, ki odhaja ob 16.10 uri iz Ljubljane v Beograd, kar je za potujoče občinstvo zelo važno, ker mu ni treba sedaj v Zagrebu prestopiti. Omeniti se še mora, da je k temu mnogo pripomoglo Obratno ravnanje Južne železnice v Ljubljani. V goraj omenjeni pisarni je tudi predprodaja železniških vozovnih listkov za tu- in inozemstvo, ter se dobe vsa pojasnila brezplačno.

Dražba delnic južne železnice. Dne 8. novembra se vrši v hotelu Astoria dražba 143.991 navadnih in 979 vrednostnih delnic, ki jih ima Nemčija izročiti zaveznikom na podlagi člena 260 versajlske mirovne pogodbe.

Novi predpisi notiranja na nemških borzah. V bodoče bodo tuje devize in valute na nemških borzah notirane po en komad, razun avstrijskih, ki se bodo notirale po 100 komadov.

Tržna poročila.

Žitni trg. Na novosadski produktni borzi so notirale žitu sledeče cene: pšenica 13.40—13.50 K, oves 9.50 K, ječmen 9.50 K, pšenična moka št. 0 19.50 kron. Tendence nespremenjena.

Cene žitu v Českoslovaški. Pšenica 170 do 185 Kč, rž 115 do 125 Kč, ječmen 110 do 120 Kč, pšenična moka (št. 0) 19.50 Kč, rumunska koruza 135 do 145 Kč, pšenična moka (št. 0) 310 do 330 Kč.

Žitne cene na Ogrskem. Pred časom so cene žitu na Ogrskem padle, sedaj pa so se zopet dvignile in prekoračile dosedanje najvišje točke. Pšenica se tržji po 10.950 Ko.

Oglašajte v »Trgovskem Listu«!



BATERIJE

za žepne svetilke priporoča
galanterijska trgovina

Drago Rosina, Maribor

VELETRGOVINA

Gregorc & Verlič

Ljubljana

priporoča

špecerijsko, kolonialno blago in vsakovrstno žganje.

— Zahtevajte cenike! —

Samo na debelo!

Zimska trikotaža vse vrste nogavic, rokavic, hlačice za otroke, dokolenice ter vseh barv volne.

GASPARI & FANNINGER
MARIBOR

Samo na debelo!

Na veliko in malo

Priporočamo p. n. trgovcem in obrtnikom največji nakup potrebščin za krojače, čevljarje, šivilje, sedlarje, razne sukance, vse spadajoče orodje, žilke (kavine in čame), toaletne potrebščine, brivsko milo, palice in kravate, srajce, gumbce. Najboljše šivalne stroje za rodbinsko rabo in obrt v vseh opremanih: „GRITNER“, igle, olje, posamezne dele za vse sisteme šivalnih strojev in koles.

Josip Petelinč,
Ljubljana

Št. Pet. z nasip štev. 7.

Veletrgovina

A. Šarabon
v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko

In deželne pridelke
raznovrstno rudniško
vodo,

Lesna prafarna za kavo

in mila za čistave

z električnim obratom.

Ceniki na razpolago.

TRGOVCI!

Izšla je Blasnikova

VELIKA PRATIKA
ZA LETO 1923.

Letošnja izdaja je posebno obširna in vsebuje bogato poučno snov. Ta Pratika je najstarejša in se je odda vsako leto nad 100.000 izvodov. Zahteva jo skoro vsaka slovenska rodbina. — Za trgovce je ta Pratika hvaležen prodajni predmet, ker se jim da pri večjem odjemu znaten popust. Naroča se v tiskarni J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI, Breg 12.

TRGOVCI!